

Tervisemuuseum tuleb koju tagasi

Katrin Rehema – Eesti Arstide Liit

Tervishoiumuuseumi asutamise võttis Eesti Arstideseltside Liit tegevuskavva juba esimesel peakoosolekul 1921. aasta mais. Sama aasta lõpus Tartus koos I Eesti arstide kongressiga toimunud arstiteaduslik näitus pani aluse muuseumi kogudele.

„Näituselt jäid muuseumi asutamiseks 13 lauda ja riiulit, 2 klaaskappi, Kuressaare mudaravila vann ühes mudaproovidega, Venemaa näljaleibade proovid ja üks täis- topitud rott, mis näitusel, kui ma ei eksi, esines kui võimalik katku levitaja,“ on kirja pannud muuseumi esimene juhataja dr Voldemar Sumberg (1).

Eesmärgiks ei seatud ainult huvitavate esemete kogumist ja näitamist. Mitmete välismaiste tervishoiumuuseumite külastamine aitas mõista nende asutuste peamist ülesannet: „Tervishoiu muuseumid ei pea mitte olema arstiteadusliku vanavara hoiukohtadeks, vaid alatised tervishoiunäitused ja õppeasutised, kus kõike seda, mis arstiteadusel ja tervishoiul on rahvale öelda, püütakse teha hulkadele kättesaadavaks ja mõistetavaks“ (1).

Muuseum avati 1924. aasta lõpus Tartu ülikooli Aia (praegu Vanemuise) tänava õppehoones. Sealsed ruumid jäid peagi kitsaks ja 1928. aastal ostis arstideseltside liit muuseumi jaoks maja Pepleri tänaval. Nüüdseks on see hoone Tartut ehtinud juba tublisti üle saja aasta ja näinud igasuguseid aegu. Arstide liidu maja ajaloo ja arhitektuurist ilmus pikem kirjutis 2015. aasta Eesti Arsti detsembrinumbris.

Remondi- ja restaureerimistöid on jõudumööda tehtud 1990. aastatest peale, kui arstide liit maja tagasi sai. 2015. aastal otsustasime

Tervishoiumuuseum Tartus Pepleri tänaval 1929. aastal

hoone terviklikult renoveerida, väärtustades ja säilitades vana ning luues uut mõnusat keskkonda. Asju on aetud põhimõttel „üheksa korda mööda, üks kord lõika“. Nende „mõõtmiste“ käigus on tehtud palju plaane, mis majas võiks olla ja kuidas ruume kasutada. Ükski ei tundunud see päris õige. „Lõikamiseni“ jõudsimise alles paar aastat tagasi – tervishoiumuuseum tuleb oma kunagisse koju tagasi!

Ilmselt mingi kõrgema jõu tahtel tekkis Tallinnas Eesti Tervisemuuseumis ja Tartus arstide liidus peaaegu korraga sama mõte. Muuseum pidas Tartusse filiaali rajamise plaani ja liit otsis oma majja väarikat rentnikku. Üks telefonikõne viis pooled kokku ja edasine on ajalugu. Peaaegu kohe sündis teineteisemõistmine, äge tulevikuplaan ja asjalik koostöö, mida pole rikkunud ka aeg-ajalt tuliseks

kiskunud arutelud ruumilahenduse ja ehitustööde üle.

Kasutusele võetakse kogu maja. Teisele korrusele jäävad arstide liidu ruumid, ajakirja Eesti Arst toimetus ning korraliku esitlustehnikaga saal koosolekuteks ja koolitusteks. Pakume kohta ka arstiüliõpilaste seltsile ja teistele meditsiinivaldkonna tudengiorganisatsioonidele. Tervisemuuseumi ekspositsioon ja õppeklass tuleb esimesele ja keldrikorrusele, kõigile ligipääsetavuse tagamiseks rajatakse maja taha invalift. Kolmandale korrusele on kavandatud muuseumitöötajate tööruumid.

Praeguseks on projekteerimine lõppemas, eelmisel suvel tehti ära osa välitöid. Ruumide viimistluskihtide uuringutel avastati seintel historitsistlikke trafarettmusterid ja suur laemaaling kolmandal korrusel, mis on kavas osaliselt restaureerida. Renoveerimine peaks lõppema 2026. aasta suvel.

Koostöö tervisemuuseumiga sobib hästi kokku arstide liidu põhikirjaliste eesmärkide ja tegevustega: edendada meditsiinikultuuri, kaitsta rahva tervist, koguda ja levitada tervishoiualast informatsiooni. See pakub tulevikus ka suurepäraseid võimalusi arstide, tudengite ja seniorkolleegide ühistegevuseks muuseumi teadurite, kuraatorite ja õpetajatega.

Tervisemuuseumi naasmisega arstide liidu katuse alla hoiame traditsioone, väärtustame ajalugu ja toome meie ilusasse vanasse majja uue aktiivse elu.

KIRJANDUS:

1. Sumberg, V. Eesti Tervishoiu Muuseumi saamisloost ja arenemisest. Eesti organiseeritud arstkond 1912–1937. Eesti Arst 1938:418–428.